

JEZIKOVNA KULTURA 2

**Doc. dr. Nataša Gliha Komac,
štud. l. 2010/2011 (8. 3. 2011)**

RAZMERJA MED JEZIKI IN JEZIKOVNIMI RAZLIČICAMI

- Jeziki, ki jih predstavniki govornih skupnosti uporabljajo, imajo poleg notranje zvrstne členjenosti različen **status** na **hierarhični lestvici prestiža**.
 - **Jezikovni status/prestiž**
 - **Diglosija**

- Sodobna združena Evropa od vsakega posameznika poleg znanja **maternega** ali/in **prvega jezika** pričakuje in skoraj zahteva še najmanj znanje enega **sosedskega** in enega **svetovnega jezika**.
 - **Materni jezik**
 - **Prvi jezik**

JEZIK (sistem) ↔ RABA

“Tako kot se spreminjajo jeziki,
se spreminja tudi njihova raba.
In obratno.”

- V svetu sta aktualna dva pogleda na spremembe in razvoj v jeziku.

> Spremembe funkcijskega razvrščanja jezikov so lahko **spontan rezultat družbenih, političnih in kulturnih dejavnikov** ali pa **premišljenega jezikovnega načrtovanja**.

TERMINOLOŠKE ZADREGE¹

- Začetki sociolingvistike, 50. in 60. leta 20. stoletja:
 - **jezikovno načrtovanje** (angl. *language planning*).
- Pozna 80. leta 20. stoletja:
 - postopno uveljavljanje izraza **jezikovna politika** (angl. *language policy*).

*Pojav jezikovnopolitičnih dejavnosti v posameznih okoljih je odvisen od tega, kako v družbeno življenje vključeni in organizirani posamezniki zaznavajo jezikovni položaj.

¹Npr. glotopolitika, jezikovna politika, jezikovna standardizacija, normiranje, jezikovno inženirstvo, uporabna sociolingvistika, kultiviranje jezika. Vir: Radovanović, Milorad. 1986/1979. *Sociolingvistika*. Beograd: Beogradski izdavačko-grafički zavod.

HAUGEN (1959):

JN

- > *načrtovanje statusa* (angl. *status planning*)
- > *načrtovanje korpusa* (angl. *corpus planning*)

Haugen, Einar. 1959. Planning for a standard language in modern Norway. *Antropological Linguistics* 1: 8–21.

COOPER (1989):

JN

- > *načrtovanje statusa*
- > *načrtovanje korpusa*
- > *načrtovanje jezikovnega znanja (angl. acquisition planning)*

Cooper, Robert L. 1989. *Language planning and Social Change*. Cambridge.

RAZUMEVANJE JN NA SLOVENSKEM

- B. Pogorelec (1993, 1996), I. Štrukelj (1993) in M. Stabej (2001)
- Dular (1988, 2000) in M. Kalin Golob (2003)

JN = jezikovna kultura + jezikovna politika
(Kalin Golob 2003)

JEZIKOVNONAČRTOVALNE DEJAVNOSTI

○ Načrtovanje:

- statusa
- korpusa
- jezikovnega znanja

> jezikovni načrtovalci

Bodoči novinarji boste:

- svoj kruh služili z jezikom,
- z rabo različnih jezikovnih sredstev, žanrov, socialnih in funkcijskih zvrsti boste poročali o dogajanju v sodobni družbi ter
- tako posredno in neposredno s posredovanim mnenjem in zgledom vplivali na **status**, **kurpus** in **znanje** (slovenskega) jezika.

VIRI IN LITERATURA

- Baker, Colin, in Sylvia Prys Jones. 1998. Language Planning, v *Encyclopedia of Bilingualism and Bilingual Education*, 203–209. Multilingual Matters.
- Dular, Janez. 2000. Jezikovno načrtovanje in (slovenska) zakonodaja. V *Kultura, identiteta in jezik v procesih evropske integracije*, ur. I. Strukelj, 246–250. Ljubljana: Društvo za uporabno jezikoslovje Slovenije.
- Gliha Komac, Nataša. 2009. *Slovenščina med jeziki Kanalske doline*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede; Ukve: SKS Planika; Trst: SLORI. 25–56.
- Kalin Golob, Monika. 2003. Jezikovna kultura, jezikovno načrtovanje in evropsko združevanje. V *Slovenski knjižni jezik – aktualna vprašanja in zgodovinske izkušnje, Obdobja 26*, ur. A. Vidovič Muha, 255–270. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko FF Univerze v Ljubljani.

- Pogorelec, Breda. 1996. Jezikovno načrtovanje in jezikovna politika pri Slovencih med 1945 in 1995. V *Jezik in čas*, ur. A. Vidovič Muha, 41–61. Ljubljana: Znanstveni inštitut FF.
- Spolsky, Bernard. 1998. *Applied Sociolinguistics*. V *Sociolinguistics*, 66–78. Oxford University Press.
- Stabej, Marko. 2003. Bo en jezik dovolj? Večjezičnost v enojezičnosti. V *Slovenski knjižni jezik – aktualna vprašanja in zgodovinske izkušnje, Obdobja 26*, ur. A. Vidovič Muha, 51–70. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko FF Univerze v Ljubljani.
- Stabej, Marko. 2006. Obrisi slovenske jezikovne politike. V *Slovensko jezikoslovje danes*, ur. A. Vidovič Muha, 309–325. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije.
- Vidovič Muha, Ada. 2003. Sodobni položaj nacionalnih jezikov v luči jezikovne politike. V *Slovenski knjižni jezik – aktualna vprašanja in zgodovinske izkušnje, Obdobja 26*, ur. A. Vidovič Muha, 5–26. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko FF Univerze v Ljubljani.

Navodila za 1. PI

- Raziščite, kako je z uresničevanjem zastavljenih ciljev slovenskega nacionalnega programa jezikovne politike za obdobje 2007–2011, ki so predstavljeni v *Resoluciji o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2007–2011 (ReNPJP0711)*, sprejeti 7. maja 2007 (<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200743&stevilka=2355>).

1. Izberite enega izmed zastavljenih ciljev:

- 1. popolnejši in »trdni« predpisi o jezikovni rabi;
- 2. učinkovitejši nadzor nad izvajanjem predpisov o rabi jezika;
- 3. boljša povezanost in usklajenost delovanja vseh nosilcev sociolingvistične vednosti in politične moči na državni ravni;
- 4. pregled nad uresničevanjem sprejete jezikovnopolitične strategije;
- 5. opis sodobne norme slovenskega knjižnega jezika;
- 6. okrepitev jezikovne zmožnosti v maternem jeziku;

- 7. smotrnost pri učenju in rabi tujih jezikov;
- 8. celovita pripravljenost slovenskih govorcev za rabo slovenščine v slovenskem in evropskem sporazumevalnem prostoru;
- 9. uveljavljanje slovenščine na tradicionalnih in novih področjih, ki jih odpira družbeni in tehnološki razvoj;
- 10. utrditev slovenščine v slovenskem visokem šolstvu in znanosti;
- 11. višja sporazumevalna kultura v družbi;
- 12. dejavnejša vloga Slovenije pri sooblikovanju jezikovnopolitične usmeritve Evropske unije.

2. Raziščite (opazujte stvarnost okoli sebe, spremljajte medije ...), kako je z njegovim uresničevanjem nekaj manj kot štiri leta po sprejetju resolucije. Zanima vas predvsem, kaj se je na izbranem področju zgodilo v **zadnjem letu (april 2010–marec 2011)**.

- Najprej se v ReNPJP0711 poučite, kaj uresničevanje izbranega cilja pomeni (in kakšni oz. kateri so bili zastavljeni cilji za uresničevanje opazovanega cilja).
 - Podrobno raziščite, kako je z njegovim uresničevanjem; še posebej bodite pozorni na uresničevanje izbranega cilja v **svojem** okolju!
 - Poiščite najmanj tri prispevke (po možnosti iz zadnjega leta, tj. april 2010–marec 2011), ki poročajo o uresničevanju izbranega zastavljenega cilja.
-

3. Skupinska ustna predstavitev (29. ali 30. 3. 2011).

- Za raziskovanje uresničevanja posameznega cilja se odloči **več** (4–5) študentov.
- Študenti se med sabo dogovorite o načinu predstavljanja uresničevanja posameznega cilja (posamezen cilj ima več podciljev) – za predstavitev **uresničevanja posameznega cilja** ima skupina na voljo **pribl. 15 minut**. Svoja spoznanja, izkušnje ... v govoru, primernem javnemu govornemu položaju, predstavljate vsi (v treh minutah povzemite svoja spoznanja)!
- Pazite, da bodo vaša predstavitev dovolj povedna za vse, ki s tematiko niso seznanjeni. Ne citirajte “dolгих” opisov iz *ReNPJP0711* – povzemite jedro cilja in ga sošolcem predstavite s svojimi besedami. Predvsem pa se osredotočite na lastna spoznanja in ugotovitve – zbrano gradivo naj je **aktualno** in zanimivo!

4. Pisni izdelek (oddaja: 5. 4. 2011).

- Svoje ugotovitve in razmišljanja po skupinski ustni predstavitvi vsak študent predstavi v pisni obliki (1. PI), in sicer v skladu z navodili in načeli za pisanje strokovnih besedil.
- PI oddate v dveh različicah: **po e-pošti** in **natisnjen** izdelek.
- Vsebinska struktura pisnega izdelka:
 - opredelitev problema (izbrana tematika znotraj posameznega cilja, razlog za izbiro določene tematike),
 - uresničevanje zastavljenega cilja (na primeru izbrane tematike) nekaj manj kot štiri leta po sprejemu resolucije: ponazoritev z zgledi iz vsakdanjega življenja,
 - sklep.
- Dolžina 1. PI: **3 strani** (vključno z ustrezno navedenimi viri in literaturo)!
- Pisni izdelek oddate na predavanju oz. ga pustite v poštenem predalčku doc. dr. Nataše Gliha Komac (št. 79), in sicer **najpozneje do 16.00.**